

Referat okolicznościowy wygłoszony z okazji 25-lecia NSZZ „Solidarność” w Radzynie Podlaskim przez Józefa Korulczyka

Spotykamy się z okazji dwudziestopięciolecia postania NSZZ „Solidarność”, ruchu który zmieniał ład ustalony rezultatem II wojny światowej. Wynik tej wojny pozbawił nadzieje Polaków na niepodległe państwo. Polska znalazła się pod okupacją sowiecką. Nie była to okupacja bezpośrednia. Sowietci rządili Polską za pomocą Polaków będących na ich usługach, skupionych w Polskiej Partii Robotniczej, przemianowanej w 1948 r. na Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą oraz aparatu przemocy UB i SB. Zrywy niepodległościowe w październiku 1956, grudniu 1970, czerwcu 1976 nie przyniosły efektów. Kluczowe znaczenie miał wybór Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Jan Paweł II w czasie pielgrzymki do ojczyzny w 1978 r. powiedział: „Niech zstąpi duch Twój i odmieni oblicze ziemi, tej ziemi”. Solidarność jest darem Bożym, wymodlonym przez naszego papieża Jana Pawła II.

Zanim doszło do powstania NSZZ „Solidarność” rozpoczęły się strajki lipcowo-sierpniowe na Lubelszczyźnie. Strajki „Lubelskiego Lipca” rozpoczęła 8 lipca 1980 r. Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego w Świdniku. Następne strajki obejmują takie zakłady jak: Agromet Lublin, LZWS, FSC, Zakłady Azotowe Puławy, Eda Poniatowa czy PKP Węzeł Lubelski.

21 lipca (poniedziałek) o godz. 6.00 rozpoczyna się strajk w Radzyńskim Przedsiębiorstwie Urządzeń Handlowych w Radzynie Podlaskim wraz z podległym zakładem w Kocku; razem około 100 osób. Pracownicy obu zmian zgromadzili się przed budynkiem administracji. Oprócz żądań płacowych postulaty dotyczyły przydziału mięsa, wędlin oraz węgla w ramach deputatu węglowego. Protestujący żądali przyjazdu dyrektora zjednoczenia z Wrocławia oraz kompetentnych osób do prowadzenia rozmów. Około godziny 12.00 przybyła delegacja władz z wicewojewodą białskopodlaskim. W wyniku negocjacji uzyskano słowne zapewnienie wojewody spełnienia postulatów. Strajk zakończył się 23 lipca.

21 lipca rozpoczęła strajk Spółdzielnia Kółek Rolniczych Radzyń Podlaski, a 24 lipca około 50 pracowników Spółdzielni Pracy Radzynianka.

Był to ostatni strajk na Lubelszczyźnie. Ich skala jest imponująca. Strajkowało 150 zakładów pracy i około 50 tys. pracowników. Zgłoszono 1200 wniosków i postulatów. W zdecydowanej większości miały one charakter wewnątrzzakładowy, socjalny i ekonomiczny. Chociaż nie tylko. Pojawił się postulat wolnych sobót, zrównania zasiłków rodzinnych z zasiłkami dla milicji czy nowych wyborów do Rad Zakładowych.

Pokojuowe rozstrzygnięcie protestów na Lubelszczyźnie stało się inspiracją do

rozpoczęcia lepiej zorganizowanych i dalej idących strajków na Wybrzeżu. Rozpoczęły się one 14 sierpnia – wtedy, gdy stanęła Stocznia Gdańska. Żądano przywrócenia do pracy Anny Walentynowicz. Wśród przywódców znaleźli się Andrzej Gwiazda, Lech Wałęsa, Bogdan Borusewicz. Strajk rozszerzył się na inne zakłady Trójmiasta. Powołany został Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS). Sformułowanych zostało 21 postulatów. Rozpoczęły się rozmowy z delegacją rządową na czele z wicepremierem Mieczysławem Jagielskim. 31 sierpnia podpisane zostało porozumienie. Najważniejszym osiągnięciem była zgoda na stworzenie wolnych związków zawodowych. Podobne porozumienie zostało zawarte w Szczecinie i Jastrzębiu.

Na przełomie sierpnia i września na Lubelszczyźnie ponownie uaktywniły się komitety strajkowe. 10 września w Świdniku powstał Międzyzakładowy Komitet Strajkowy NSZZ, który przyjął nazwę Środkowo-Wschodni. Pierwsze organizacje NSZZ w Radzynie powstały 16 września na terenie zakładów: Warszawskie Zakłady Mechaniczne „Delta” oraz Eksportowy Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego.

Powstała też „Solidarność” Rolników Indywidualnych. Wśród jej działaczy należy wymienić: Władysława Kowalczyka, Wacława Sójkę, Andrzeja Klimiuka, Henryka Szczepaniuka.

„Solidarność” ożywiła uczucia religijne w środowiskach pracowniczych. W październiku 1980 r. zaczęto odprawiać Msze święte za związek, poświęcano krzyże w zakładach pracy, domagano się powrotu religii do szkół. Początki radzyńskiego oddziału „Solidarności” sięgają 26 listopada 1980 r. Wtedy przedstawiciele Komisji Zakładowych NSZZ „Solidarność” z 11 zakładów pracy powołali Środowiskową Komisję Porozumiewawczą. W skład jej weszli przedstawiciele zakładów. Byli to Adam Ostasiewicz, Bożena Małyszko, Krzysztof Karaś, Kazimiera Szatkowska, Sławomir Ochnio, Jerzy Mroczek, Jan Skubisz, Józef Korulczyk, Artur Krzysiak, Bronisław Zieliński, Jan Ryba, Stefan Siatka, Krzysztof Bober, Józef Gadzała, Franciszek Musiatowicz, Krystyna Kaniewska, Stanisława Musikowska.

Zostało też wybrane pięcioosobowe Prezydium. Przewodniczącym został Włodzimierz Dzięga, zastępcą Roman Struczyk, a członkami Grażyna Barszczewicz, Hildegarda Wieczorek, Marian Kucyk. Na przełomie lat 1980-1981 Komisja Porozumiewawcza zaczyna używać nazwy Międzyzakładowy Komitet Strajkowy. Komitety założycielskie w zakładach pracy rejestrowały się w Regionie w Lublinie, przekształcając się w komisje zakładowe. W styczniu 1981 r. MKZ „Solidarność” Oddział Radzyna wystąpił z inicjatywą przekazania budynku radzyńskiego Komitetu Miejskiego PZPR na potrzeby społeczne i przekształcenia go w brakujące przedszkole. 14 lutego 1981 r. przedstawiciele komisji zakładowych zrzeszających w MKZ „Solidarność” Oddział Radzyna uchwalili wydelegowanie do udziału we władzach regionalnych związku Włodzimierza Dzięge.

Na początku kwietnia MKZ NSZZ „Solidarność” Oddział Radzyna skierował protest do kierownika komisariatu MO w związku z pogłoskami, że funkcjonariusze milicji zbierają informacje dotyczące działalności NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych.

W kwietniu i maju 1981 r. w Świdniku odbyło się I Walne Zebranie Delegatów

NSZZ "Solidarność" Regionu Środkowo-Wschodniego. Delegatami z Radzyna byli Irena Król, Henryk Topyło, który wszedł w skład Zarządu, Marek Muniowski i Jerzy Obroślak.

W październiku 1981 r. odbyły się wybory do władz Oddziału, który zrzeszał już 38 komisji zakładowych. Powołano dwudziestopięciosobowy Zarząd z siedmioosobowym Prezydium. Przewodniczącym oddziału wybrano Włodzimierza Dziegę. W skład zarządu weszli: Julian Mazurek, Teresa Cetnarowicz, Józef Korulczyk, Janusz Chareziński, Maria Szczepaniuk, Marek Muniowski, Leszek Mitura, Jerzy Szymecki, Sławomir Ochnio, Jan Koper, Henryk Wach, Henryk Szadkowski, Jan Morawik, Maria Zabielska, Stanisław Daniluk, Wiesław Wiater, Wiesław Książek, Andrzej Wysokiński, Marian Petlak, Urszula Lep.

W skład trzyosobowej Komisji Rewizyjnej weszli: Kazimiera Ochnio, Jan Siłuszki i Henryk Mazurek. Zespół uznał za najpilniejsze zadanie organizowanie samorządu pracowniczego. Radzyńskie zakłady uczestniczyły w strajkach o wolne soboty.

13 grudnia 1981 r. został wprowadzony stan wojenny. Z radzyńskich działaczy internowani zostali Włodzimierz Dziega i Julian Mazurek. Związek został rozwiązany. Działalność jednak nie ustała. Wystawa zorganizowana przez Radzyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych pokazuje, że w Radzynie rozprowadzana była nielegalna literatura, przywożona najczęściej z Lublina.

Wiosną 1989 r. w sali katechetycznej zebrali się działacze ze starego zespołu z 1981 r., m.in.: W. Dziega, J. Mazurek, J. Korulczyk, J. Chareziński, H. Wach oraz nowi działacze wchodzący w skład komisji zakładowych, m.in.: Adam Adamski, Franciszek Paćko, Jerzy Bednarczyk, Włodzimierz Sieromski, Jerzy Paszkowski, Józef Czekaj. Powołany został Zespół Tymczasowy, na czele z Włodzimierzem Dziegą. Na ulicy Ostrowieckiej przy kościele Św. Trójcy została ustawiona tablica informacyjna. Przez lata była ona źródłem informacji. Po 14 latach (w 2003 r.) burmistrz Witold Kowalczyk zlikwidował ją.

14 grudnia 1989 r. odbył się zjazd Walnego Zebrania Delegatów. Pierwszym przewodniczącym oddziału został Włodzimierz Dziega. Jego zastępcą (i jednocześnie delegatem do Zarządu Regionu) Adam Adamski. Funkcję przewodniczących Oddziału pełnili: w latach 1992-1995 – Adam Wierzchowski, 1995-1998 – Wanda Sawicka, 1998-2002 – Józef Krawczyk. Od 2002 r. funkcję tę pełni Jerzy Bednarczyk. Na bazie Oddziału powstał Komitet Obywatelski. W wyborach samorządowych komitet zdobył 20 z 24 mandatów. Pierwszym burmistrzem został Julian Mazurek.

Przez cały okres działalności w związku działały siły odśrodkowe powiązane ze starym systemem. Ich celem było osłabienie związku, a z czasem przejęcie władzy. Widoczne to było w latach 1998-2002.

Z działalności lokalnej związku ważnymi wydarzeniami były strajki: w Spółdzielni Mleczarskiej „Spomlek” w 1990 r. oraz nauczycieli w roku 1993.

Dzisiejsza „Solidarność” jest inna. Została porażona przez rządy liberalne. Wielu działaczy zniechęciło się, bo uznali, że nie są to ich ideały. Szeregowi członkowie zostali zdradzeni przez „góre” warszawsko-gdańską. Ale jest to tylko argument, by wrócić do korzeni. Mówił o tym arcybiskup Dziwisz w Gdańsku, że nie wolno godzić się ze złem wewnątrz związku i na zewnątrz.

Obecny klimat działalności Zarządu Oddziału daje wiarę w bliskość związku z ludźmi. Dzisiejsza uroczystość jest tego przykładem. „Solidarność” dokonała wielkich rzeczy. Przyczyniła się do wywalczenia niepodległości Polski oraz wprowadzenia demokracji. Dzisiaj to od nas zależy, jak będzie wyglądał nasz kraj, powiat, miasto i gmina.

Józef Korulczyk

region
środkowo
wschodni
NSZZ

Solidarność

wprost

52

lublin 25, 10. 1981

BIULETYN ZWIĄZKOWY

NIEZALEŻNE ZRZESZENIE STUDENTÓW - ŻYJE !